

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2057 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2057 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXX Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1925, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., TOREK, 9. NOVEMBRA (NOVEMBER 9), 1937 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 219 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Kitajska armada na fronti pri Šanghaju v nevarnosti

Japonci ogražajo komunikacijske zveze med kitajskimi četami. Diktator Kaišek odklonil direktna pogajanja z Japonsko glede končanja konflikta na Daljnem vzhodu. Zastoj pogajanj na konferenci v Bruslju

Šanghaj, 8. nov. — Vse kaže, da se Kitajci ne bodo mogli ustavljati japonski vojni mašini na frontah pri Šanghaju. Japonke čete so dobile ojačanje in se pripravljajo na ofenzivo na vsej fronti.

General Čang Fah-kwei, vrhovni poveljnik kitajske armade, je poslal svoje najbolj izkušene čete iz Pootunga, industrijskega središča, ki leži ob reki Wangpu na drugi strani Šanghaja, v Sungkiang, glavno mesto kitajskega obrambnega sistema. Cilj japonskih vojnih operacij je uničenje komunikacijske zveze med kitajskimi četami, ki so kljub silnemu bombardiranju vzdržale na svojih pozicijah.

Japonske čete, ki so se večeraj izkrcale v zalivu Hangčow, se pomikajo proti Sungkiangu in Kailngu, da izolirajo Kitajce. Odločilna bitka se bo najbrž vršila v bližini Minhanga, 15 milj južno od Šanghaja.

Peiping, 8. nov. — Prve japonske vojaške kolone so dojele v bližini Taiyuanfa, glavnega mesta provinc Šansi v severni Kitajski. Poročilo, ki ga je objavil tokijski vojni urad med soboto, je govorilo, da se japonske čete že razširjajo po mestu, zdaj pa se je pokazalo, da je bilo napačno. Najnovejša vest pravi, da bo japonska armada zasedla to mesto danes ali jutri. Japonci letalci so večeraj metali letake med prebivalce s pozivom, naj se podajo, da tako preprečijo prelivanje krvi. Vest iz japonskega vira pravi, da je v bitki, ki se je večeraj vršila v bližini reke Feh, padlo 2000 Kitajcev.

Nanking, 8. nov. — General Čang Kaišek, kitajski diktator, je večeraj podal formalno izjavo, v kateri je odločno odklonil vsa pogajanja glede direktnega pogajanja z Japonsko, da se konča konflikt na Daljnem vzhodu. Naglasil je, da bo Kitajski vztrajala v borbi, "dokler ne bo vzpostavljena pravica v tem delu sveta."

Po mnenju kitajskega diktatorja bi direktno pogajanja danes Japonci priliko za predložitev pogojev, katerih njegova vlada ne bi mogla sprejeti. On je uveren, da bi jih odklonile tudi države, ki so podpisale pakt, ki garantira Kitajski neodvisnost njenega ozemlja. Trimesečna vojna je pokazala neizogibnost kitajskega poraza, ki je ohranitev kitajske suverenosti in izterpanje sovražnikovih sil. Ta načrt, ki bo še nadalje izvajal, je garancija končne kitajske zmage.

Bruselj, 8. nov. — Navzočnost reprezentanta sovjetske vlade na konferenci devetih držav o vira pogajanja glede likvidacije konflikta med Japonci in Kitajci. Japonci krogi so izjavili, da so pripravljene izmenjati informacije o ozadju konflikta s podpisniki pakta, ki govori o integraciji kitajskega ozemlja, ne pa z Rusijo, ki pakta ni podpisala. Japonci je ponovno odbila povabilo, naj pošlje svojega zastopnika na bruseljsko konferenco in s tem povzroča zastoj pogajanj.

Policija v Budimpešti aretirala 500 židov

Budimpešta, 8. nov. — Policijske sile so izvršile silen napad na žide po vsej Budimpešti. Aretiranih je bilo okrog 500 židov.

Domače vesti

Nev grob na zapadu
Seattle, Wash. — Tu je naglo umrla na posledicah operacije Neža Petrick, stara 65 let in rojena v Kotu pri Semiču v Beli Krajini. Tu zapuša moža in sina, v Pueblu, Colo., brata in v Californiji dva nečaka in nečakinjo. Bila je dobra članica društva 611 SNPJ.

Rojakinja umrla v New Yorku
Fly Creek, N. Y. — Tu je umrla Rotja Remec, roj. Poznič, stara 79 let in doma iz Gornjih Krač ob Smartna pri Gornjem gradu. Tu zapuša moža, sina in hčer, v Rock Springsu, Wyo., drugo hčer, v Sacramentu, Cal., pa tretjo hčer.

Clevelandske vesti
Cleveland. — Na posledicah poškodb pri avtvi nesreči je zadnji petek umrla Ana Prodan, roj. Obesga, stara 21 let in rojena v Clevelandu. Zapuša moža, s katerim je bila poročena komaj šest mesecev, starše, brata in sestro. — V soboto je v bolnišnici umrla Louise Mandel, roj. Gregorič, stara 58 let in doma iz Mirne na Dolenjskem. Tu je bila 33 let in zapuša moža ter šest otrok. — V sredo, 10. novembra, zvečer bo Etbin Kristan predaval krošku št. 2 Progresivnih Slovencev v prizidku Slovenskega narodnega doma.

Novice iz Južne Amerike
Buenos Aires, Arg. — V naselbinu Quilmesu je umrl Matej Bender, star 31 let in doma iz Mišljav v Hercegovini. — V Montevideu se je pri delu v kamnolomu smrtno ponesrečil Grgo Bebek, star 51 let in doma iz Veljače v Dalmaciji. Zapustil je ženo in tri majhne otroke.

Smith prevzel Coughlinovo vlogo

Napovedal je boj CIO in Rooseveltovi administraciji

Washington, D. C. — (FP) — Gerald L. K. Smith, protestantski pridigar iz Louisiane, bo kričal po radiu ob uri, ki je bila prvotno določena radiopridigarju Coughlinu. Govoril bo ob nedeljah popoldne v prihodnjih tednih proti Odboru za industrijsko organizacijo in Rooseveltovi administraciji.

Coughlin je moral utihniti na povelje svojih predstojnikov, ki so bili mnenja, da je s svojimi govori postavil katoliške cerkve v slabo luč, ko je napadal Roosevelta in propagiral fašizem.

Smith, Coughlinov naslednik, je imel zveze s senatorjem Longom, diktatorjem Louisiane. Po umoru Longa je Smith upal, da se bo polastil diktatorjeve kroge, toda račun se mu niso obnesli. Potem je ustanovil "Milijski odbor", čigar naznanjeni cilj je bil vojna proti komunizmu. Pod pretezo, da pobija komunizem, je Smith napadel delavske unije vseh vrst, predsednika Roosevelta in delavsko zakonodajo.

Kdo bo financiral Smithove govore po radiu, še ni znano, gotovo pa je, da ima podpora pri industrijskih magnatih, ki so vražijo unije. V svojih govorih bo grmel proti vsem delavskim organizacijam, unijam ADF in CIO.

V predsedniški volilni kampanji v preteklem letu je Smith podpiral kongresnika Lemkeja iz Severne Dakote, predsedniškega kandidata Coughlinove unije.

David Windsor v velikih škripcih

Menda pojde v Rusijo, da odvrne od sebe sum fašizma

Pariz, 8. nov. — Nagla odpuved vojvode Davida Windsorja, bivšega angleškega kralja Edwarda, potovanja v Združene države, je povzročila senzacijo po vsej Evropi, njega samega je pa spravila v veliko nadrejo. S tem činom je prišal, da je zelo rahločuten, ker ga je mogla kritika v ameriških delavskih krogih tako hitro vreči iz tira. Drugi viri pa pravijo, da je bila odpuved delo njegove ameriške žene Wally, katero so razkazile sarkastične karikature v ameriških listih na račun njenega moža.

Windsor menda priznava, da ga je polomil s svojim oblikom nacijske Nemčije, kajti s tem si je nakopal v Ameriki sumničje, da je naklonjen Hitlerju in fašizmu. Da odvrne ta sum od sebe, je baje sklenil, da pojde čim prej v sovjetsko Rusijo, kjer bo "študiral" delavske razmere, od tam pa pojde v akademsko državo. Ko to dovrši, tedaj si aranžira obisk Amerike in nato prihodnjo pomlad.

Washington D. C., 8. nov. — William Green je rekel te dni, da zdaj, ko se je vojvoda Windsor iznebil svojega ameriškega spremljevalca Charlesa Bedeusa, je dobrodošel v Združenih državah, kadarkoli pride. Delavska federacija v Baltimoru je kritizirala Windsora, ki zaradi Bedeusa, ki je sovražnik delavskih unij.

Berlin, 8. nov. — Nacijski tisk takole pojasnjuje Windsorojevo odpuved obiska Amerike: "Delavske unije v Ameriki so bolj ali manj pod kontrolo komunistov, ti pa ne marajo, da bi ameriški delavci zvedeli resnico o delavskem položaju v Nemčiji iz ust vojvode Windsora, ki se je o tem položaju poučil na lastne oči..."

Mrs. Roosevelt urgi- ra konec izolacije

Chicago, 8. nov. — Eleanor Roosevelt, predsednikova žena, je sinoči rekla v svojem govoru pred 2000 poslanci v templu Shalom, 3480 N. Lake Shore Drive, da Združene države bodo čutile vsako bodočo večjo vojno, čeprav se ji ne pridružijo. Z drugimi besedami: udarci bodo padali po Ameriki vseeno, če bomo v vojni ali ne. To je mislil Roosevelt v svojem čikaškem govoru, ki ga nasprotniki napačno tolmačijo. Zato je potrebno, da Amerika deluje za mir povsod.

Cudna obsodba nad napadalcem policaja

San Francisco, Cal., 8. nov. — Carlyle Campbell je bil zadnje dni obtožen, da pretepa svojo ženo. Ko je prišel k njemu policaj, da ga aretirajo, se je Campbell zakadil vanj in mu strgal policijski znak s suknje. Privedli so ga pred sodnico Thereso Meikle, ki je Campbella obsodila, da se mora v teku 90 dni odkriti vsakemu policaju, ki ga sreča na cesti...

V Italiji ni več belega, pšeničnega kruha

Rim, 8. nov. — Mussolinijeva vlada je odredila, da po 1. decembru se v Italiji ne sme več peči kruh iz same pšenične moke. Pšenični moki se mora pri mešati 10% koruzne moke.

ga kandidata Coughlinove unije. Izkazal se je kot velik demagog in ljudstvo mu je obrnilo hrbet. Potem je ustanovil "Milijski odbor", ki pa je kmalu bankrotiral.

DELAVSKA STRANKA V ILL. PRIHAJA NA PLAN

Konvencija pripravila tla za volilno kampanjo s svojo listo

KOMUNISTI POGORELI Z LIKVIDACIJO

Decatur, Ill. — Konvencija ilinojske delavske stranke je prvič po ustanovitvi leta 1935 zaključila, da se prihodnjih državnih volitev udeleži s svojo lastno listo kot bona fide delavska stranka. Svoje kandidate bo nominirala na prihodnji konvenciji meseca marca, med tem časom pa bo aktivna v gradnji organizacije po vsej državi.

Konvencija je tudi odprla vrata drugim delavskim organizacijam. Do zdaj so stranko tvorile le bolj progresivne unije, zdaj pa bo skušala pritegniti podoporne organizacije — društva SNPJ, Workmen's Circle, Workmen's Sick and Death Benefit Society, International Workers Order — farmarske, zadržane in druge podobne organizacije. Glede obatojnih delavskih političnih strank in skupin ni konvencija niti enkrat zaključila, toda upanje je, da bo s socialisti prišlo do nekakšnega dogovora. V zadnji kampanji so socialisti imeli svojo listo.

Konvencija je tudi zaključila, da bo stranka sodelovala v skupnem odboru z minnesotsko farmarsko-delavsko stranko in s Progresivno farmarsko delavsko federacijo v Wisconsinu, da pospeši neodvisno delavsko politično akcijo v teh državah in ustanovitve splošne delavske ali farmarsko-delavske stranke.

Pri določanju teh američne konvencije ni bila enotna. Konservativna delegacija pod vodstvom komunistov je prišla na konvencijo z namenom, da se delavska stranka likvidira, delavska politična akcija v Illinoisu pa podvrže američnim Delavski neustrankarske lige, to je nominiranj in izvolitvi "delavskih prijateljev" na listah kapitalističnih strank.

Za poraz te najnovejše komunistične taktike "ljudske fronte" ima največ zaslug delegacija krojaške unije International Ladies Garment Workers pod vodstvom Morrisa Bialisa in Meyerja Barkana. Vse krajevne postojanke te unije v Illinoisu so bile stoodstotno zastopane na konvenciji. S to delegacijo in drugimi progresivci so sodelovali socialisti, ki so aktivno delovali, da delavska stranka stopi pri prihodnjih volitvah definitivno na plan s svojo listo za vse urade, državne in občinske. Komunisti so bili poraženi na vsej črti s svojim prizadevanjem za likvidiranje delavske stranke.

Kar se Delavske neustrankarske lige v Illinoisu tiče, je njen načelnik Ray Edmondson rekel, da delavske stranke ne bo delala ovir, marveč jo bo simpatično motrila. Lani, v predsedniški kampanji, delavska stranka ni bila aktivna; razen v dveh okrajih ni imela nobenega kandidata in tudi ni sodelovala z delavsko ligo za izvolitev Roosevelta.

Na tej konvenciji je sklenila, da bo radi izredne politične situacije v Illinoisu, ki z volilnim zakonom novi ali manjšinski stranki faktično onemogoča nominiranje lokalnih kandidatov, sodelovala z Delavsko neustrankarsko ligo pri primarnih volitvah. Bialis, ki je zagovarjal to taktiko, je rekel, da mora biti to le začasna taktika, ki naj pomaga graditi delavsko stranko. Kakor hitro stranka dobi legalen status, bo neodvisno posegla tudi v občinske volitve. Predno se to zgodi, mora vsaka nova ali manjšinska stranka prejeti najmanj pet odstotkov vseh glasov v državi in prav toliko v posameznem volilnem okraju ali občini.

Na konvenciji je bilo nad 160 delegatov, ki so zastopali krajevne in centralne unije obeh delavskih frakcij, CIO in ADF. To je bila njena druga konvencija. Za organizatorično delo v prihodnjih petnajstih tednih, ko se bo vršila nominacijska konvencija, bo med delavstvom skuhala zbrati \$6000.

Madrid povelju- je svoje junake

Obletnica fašističnega obleganja

Madrid, 8. nov. — Španska republika je večeraj praznovala dve obletnici — enoletno obrambo Madrida in dvajsetletnico obstoja Sovjetske unije — s paradami, govori in izmenjavanjem čestitk med vladnimi in militarnimi uradniki. Na pokopališčih so se vršile spominke svečanosti v počast junakom, ki so padli v obrambi Madrida v preteklem letu, ko so fašisti naskakovali Madrid in je bilo mesto v nevarnosti padca. General Jose Miaja, načelnik madridskih brambovcev, je bil deležen slavospevov na javnih shodih in v časopisju. Slednji so ga slavili kot človeka, ki je rešil Španijo pred fašizmom. Govorniki in časopisi so poveljevali tudi uspehe, ki jih je dosegla sovjetska vlada v zadnjih dvajsetih letih. Del ulice Gran Via, glavne ulice v Madridu, je dobil drugo ime — Ulica Sovjetske unije. Vlada je poslala čestitke v Moskvo, kjer so se vršile proslave obletnice boljševiške revolucije.

Govorniki so poudarjali, da se je morala demoralizirana vladna armada pred enim letom umakniti na zapadni rob Madrida, kjer je dobila pomoč s strani mednarodnih brigad. Skupni nastop teh brigad in armade je rešil Madrid pred padcem v fašistične roke. V teku enega leta so fašistične bombe in kroglice razdejale veliko število poslopj v Madridu, ubile 3000 oseb in ranile 15.000 do 20.000 drugih.

Pričakovana fašističnega obstreljevanja Madrida večeraj, ko so se vršile proslave, ni bilo. Ljute bitke so se vršile na aragonski fronti, ki pa niso prinesle izprememb pozicij. Uporniki so naskakovali postojanke miličnikov v bolnanskem sektorju, severno od Huesca. Obe strani sta utrpeli velike izgube v bitki v tem sektorju.

Vlada je poslala nadaljnje čete na fronti pri Almeriji in Teruelu, kjer se fašisti pripravljajo na ofenzivo.

Branitelji "svobode tiska" koke-tirajo s fašistom

Washington. — Ako boste v dnevnem tisku zagledali novega ameriškega Mojzesa v osebi notoričnega biblijskega gonjača rev. G. L. K. Smitha, ameriškega fašista št. 1, tedaj vedite, da tega fašističnega gromovnika porivajo v ospredje mogočne kapitalistične sile. Znamenja so tukaj, da ga mogočni branitelji "svobode tiska" in kovači "javnega mnenja" zdaj merijo od nog do glave, ako je Smith "persona grata" za vrhovnega poveljnika ameriškega fašizma. Mark Sullivan in David Lawrence, ki imata med burbonci in moronci širok krog čitateljev, sta si ga ogledata pri zaupnem kosilu, enak sestanek pa je baje aranžiran med Smithom in A. H. Sultzbergerjem, izdajateljem New York Timesa in njegovimi glavnimi pomočniki.

la tudi v občinske volitve. Predno se to zgodi, mora vsaka nova ali manjšinska stranka prejeti najmanj pet odstotkov vseh glasov v državi in prav toliko v posameznem volilnem okraju ali občini.

Na konvenciji je bilo nad 160 delegatov, ki so zastopali krajevne in centralne unije obeh delavskih frakcij, CIO in ADF. To je bila njena druga konvencija. Za organizatorično delo v prihodnjih petnajstih tednih, ko se bo vršila nominacijska konvencija, bo med delavstvom skuhala zbrati \$6000.

PROSLAVA OBLET-NICE BOLJŠEVIŠKE REVOLUCIJE

Demonstracija sovjetske oborožene sile

SOVRAŽNIKI RUSIJE POSVARJENI

Moskva, 8. nov. — Vojaške parade, največje v zgodovini Sovjetske unije, so se vršile večeraj, ob dvajsetletnici boljševiške revolucije, v Moskvi. Ta revolucija je rodila sovjetsko Rusijo.

Cez milijon ljudi se je pridružil armadi v demonstracijah. Ta ogromna množica je korakala mimo grobnice Lenina na Rdečem trgu, voditelja revolucije, ki je dala Rusiji nov režim. Tanki, topovi in tisoči vojakov so bili v paradi, katero so opazovali diktator Stalin in drugi sovjetski uradniki. Maršal Klement Vorosilov, komisar obrambe, je imel govor, v katerem je dejal, "da je rdeča armada za mir, toda vedno pripravljena, da odbije vsakega sovražnika, ki bi napadel Sovjetsko unijo."

Oblatno vreme je preprečilo razkazovanje sovjetske letalske sile. Le nekaj letal se je pokazalo v zraku nad Rdečim trgom v času parade. Vorosilov je bil edini, ki je govoril vojakom pred Lenino grobnico, kjer je bil postavljen oder za člane sovjetske vlade in diplomate zunanjih držav. Med temi je bil Joseph E. Davies, ameriški poslanik v Moskvi, veliko pozornost pa so vzbujali člani militaristične mislije iz zunanje Mongolije, države med Sovjetsko unijo in Kitajsko.

Vorosilov je dejal, da je fašizem izrodek kapitalizma in ta dva sta odgovorna za vojno v Španiji in na Kitajskem. Orisal je napredek, ki ga je dosegla Sovjetska unija v dvajsetih letih svojega obstoja in indirektno omenil "čiščenje" v armadi. "Vsakemu mora biti jasno, da bi Sovjetska unija izkazovala še večje uspehe, ako se ne bi borila proti sovražnikom doma in zunaj," je rekel Vorosilov.

Kampanja med delavci v klavnicah

Organizatorični odbor imenovan na čikaški konferenci

Chicago. — (FP) — Odbor CIO je pričel z organizatorično kampanjo, da potegne 200.000 delavcev, ki so uposleni v klavnicah, v unijo. Načrti kampanje so bili odobreni na konferenci v Chicagu, katere se je udeležilo čez sto reprezentantov krajevnih unij klavniških delavcev, ki so bile ustanovljene v zadnjih mesecih. Na tej konferenci je bil izvoljen tudi odbor, ki bo vodil kampanjo.

Načelnik odbora je Van A. Bittner, pokrajinski direktor je-karske unije CIO v čikaškem distriktu. On je dejal, da je že čez 60.000 klavniških delavcev v uniji in nekatere družbe so jo že priznale in sklenile pogodbe z njo. Tajnik odbora je Walter Smethurst, ostala člana pa sta Don Harris in Sam Levin.

Središča klavniške industrije, kjer bo odbor vodil organizatorično kampanjo, so Chicago, Omaha in Kansas City. Druga mesta, kjer so manjše klavnice, so Sioux Falls, Ia.; St. Paul in Austin, Minn.; Ottumwa in Cedar Rapids, Ia.

Vesti s Primorskega

PROBNE VESTI IZ PRIMORJA

Gorica. — Pretekli mesec so poseben komisijo poskušali kruh mešan iz raznih moka, črne, koruzne itd. Uspeh je bil zadovoljiv in ugotovljeno, da kruh ne le okusen, ampak tudi redilen. To so ugotovili gošče, ki so bili v komisiji in ki je redko jedo črn kruh. Mišljeno, da kmetom ne bi bilo treba pripovedovati teh odkritij, ki so neka vrsta vaskandjanga. Sedaj moramo postaviti pri tem razpisanje in omejiti na one, ki se kruh sploh lahko privo-
Gorice. — Pod drevesom so našli mrtvega 27 letnega Josipa. Pri preiskavi so ugotovili, da ga je po nesrečnem sluku usmrtila granata, ki jo je imenovali je namreč spadal med one nesrečneže, ki si želijo s iskanjem in prodajanjem starih kovinskih ostankov, življenje.

Škocijan pri Divači. — V letnišnji letu je bila Škocijan-ka 6 krat popolnoma in ob-
Trenja. — V Trenti so zgra-
Gorica. — V ulici, ki nosi se-
Trst. — Ker je potekla podo-
Dutovlje. — Tlik hiše Josipa
Sv. Gora. — Nekaj otrok se
Čepovan. — Henrik Brémec,
Plave. — Karabinjerji so na-
Vid. proces proti tatovom, ki
Sempas. — Pred
General Li Tsungjen, guverner

Ivan Zbona, star 25 let, Jakob Bertoč, star 57 let iz Gorice in Terezija ter Klementina Zbona iz Grgarja. Prvi trije so bili ob-
deloma pokradli tudi iz taber-
naki. V cerkev so vdrl skoz
okno zakristije, kjer so pre-
razlagali železne okovje. Drugi
še posebej radi nasilnosti proti
brigadirju in policijskemu agen-
tu, tretji je zbežal v Jugoslavijo,
da bi se rešil kazni, četrti ker je
sprejel od Filipca ukradene
predmete, da bi jih prodal in
končno obe ženski, ker sta po-
magali Zboni, da ga niso oblasti
mogle takoj najti. Sodišče je
odmerilo sledeče kazni: Doljaku
3 leta zapora in 3000 lir denar-
ne kazni ali pa 6 mesecev zapo-
ra; Filipcu 3 leta in 9 mesecev
ječe in 3000 lir kazni, Ivanu
Zboni 2 leti in 3 mesece ječe in
300 lir kazni ali 4 mesece in 15
dni zapora ter 3000 lir za porav-
navo škode. Bertoču 1 leto in pol
ječe in 1,500 lir kazni. Vsi so
poleg tega dobili še eno leto nad-
zorstva. Obe ženski sta bili opro-
šteni.

Tatovi v Novem svetu
Idrija, oktobra 1937. — Pred
kratkom so tatovi ponoči obiska-
li trgovca in posestnika Franca
Nagode v Novem svetu pri Godo-
viču, v vasi, ki je tik za mejo.
Tatovi so imeli areo, kajti od-
nesli so obilen plen v denarju in
blagu in trgovcu prizadeli veliko
škodo. Za storilci ni sledu, če-
ravno je bilo dejanje takoj pri-
javljeno merodajnim oblastem.

Dobra vinska letina na Vipav-
skem
Gorica, oktobra 1937. — Kljub
izredno deževnemu poletju se je
letos trgatve zelo dobro obnesla.
Sicer je grozdje izredno pozno
dozorelo, saj je bilo ob koncu av-
gustovih dni še vedno kisel, to-
da kljub temu se je posestnik-
kom ob bendini nabralo v kle-
teh izredno dosti grozdja. Tako
dobro in bogate trgatve ni bilo
na Vipavskem že nekaj let. To-
da malo upanja je, da bi vino
lahko in po primerni ceni vnovi-
čili. To dela danes posestnikom
veliko skrbi. Zlasti ponekod je
naš kmet popolnoma odvisen od
pridelka grozdja, oziroma vina.
Če tega ne more primerno vnovi-
čiti, potem pomeni za njega le-
tina ravno toliko kot slaba. Za
enkrat ni po novem vinu še no-
benega povpraševanja, zato bo-
do morali kmetje potrpežljivo
čakati na boljše dni.

Kaj naj jedo ljudje,
ki mnogo sede
Po članku v newyorški "Physical
Culture"
V vseh civiliziranih deželah
naletimo na nenavadno veliko
število bolezni, ki bi jih lahko
preprečili. Največ teh bolezni bi
se lahko obvarovali s pravočas-
no ureditvijo pravih navad v
prehrani. Trdim celo, da je pre-
hrana eden izmed najvažnejših
in najbolj perečih problemov, ki
jih mora rešiti današnja veda.
Človek je ustvarjen za delov-
no življenje v svobodni naravi
in zato se nikoli ni mogel prav
uspešno prilagoditi zaprtemu,
tesnemu življenju, s katerim se
mora danes sprijazniti večina
delovnih ljud. Povprečnemu člo-
veku, ki dela sede vsaj tretjino
dneva, zato tudi ne prija prav
umetno zračenje in kurjeni pro-
stori, tem manj, ker ima, razen
na izletih, le malo priložnosti, da
bi se do sitga naučil solnce in
svežega zraka. Ves dan deluje
le majhno število njegovih miš-
ic, posledica je, da mišičevje iz-
gubi prožnost; posebno se polne
trebušne mišice, tako da ne so-
delujejo več pri izpraznjevanju
črevesja.
Ze samo ti viri ki navadno s
časom povzročajo motnje v preba-
vi (saj sta sredi trn in gibanje
glavni pogoji za dobro prebavo);
če se jim pridruži pa še napre-
na prehrana, nastopijo kot ne-
izogibna posledica prebavne mot-
nje. To je tudi vzrok, da ljudje,
ki sede delajo, bolehalo za raz-
nimi "civilizacijskimi" boleznimi,
kakor so zapeka, vnetje slepiča,

turi v želodec in dvanaesterni-
ku, vnetje žolčnega mehurja in
kolitisa. Toda po mojem je pri
teh boleznih najvarnejše to,
da pripravljajo tla za razvoj ra-
ka. Zato ima človek, ki sede de-
la, polno razlogov, da posveča
posebno pažnjo svoji prehrani.
Zavedati se mora, da njegov na-
čin življenja pospešuje zapeko;
da jo prepreči, mora glavno te-
žišče prenesti na pravi način
prehrane.

Pri nas se je udomačila nava-
da, da mnogo jedi pripravljamo
s kemikalijami pripomočki kon-
serviranja, s drugimi besedami,
zastrupljanja. Posledica je, da
nam prihaja hrana po ovinkih
skoz tovarne, v zabojih, zalop-
ljenih škatlah in steklenicah, na-
mesto neposredno s polja ali vr-
ta, kakor je odločila narava. Pri
prepariranju jedi se pa uniči-
jejo razne snovi, ki so važne za
življenje.

Moja prva in najvažnejša za-
hiteva je, da mora človek, ki de-
loma ali pa sploh samo sede de-
la, uživati naravno hrano. Pod
naravno hrano mislim mlečne je-
di, mleko, presno maslo, sir, kaj-
mak in jajca, dalje zelenjavo,
kakor krompir, repo, zelje in
drugo zelenjavno hrano; (to hrano,
če le moremo, jejmo presno).
Naravna hrana je tudi sveže zro-
lo sadje, vseh vrst, orehi, pa tudi
vsi drugi žrnatki sadeži in stroč-
nice. Iz teh hranilnih snovi si
lahko sestavimo ves naš jedil-
nik tako, da bo ustrezal vsem za-
hitevam umne prehrane in pre-
preči bolezni.

Menda ni treba posebej pouda-
rjati, da je najzdravejši kruh
iz grobo zmlete pšenice. Če bi
bil diktor, bi bila ena mojih prv-
ih odločb prepoved belega kru-
ha in bele moka. Prepričan sem,
da bi se ljudsko zdravje takoj
izboljšalo. Izogibajmo se pa tu-
di prepogostega uživanja rafini-
ranega sladkorja. Dosti je vzro-
kov za domnevo, da pretirano už-
ivanje takšnega sladkorja lah-
ko povzroči katarakt zastruplje-
nje, in sicer zato, ker sladkor
tako spremeni kemijo telesa, da
uniči sleherno potrebo po masti.
Znano je, da sladkor uniči nav-
adno ne marajo masti, a žival-
ske masti imajo vitamina A in
D, ki varujeta telo pred kužnimi
bolezni.

Ljudi, ki sede delajo, rada pri-
me izkušnja po zgornjih og-
ljkovih hidrati v obliki slašic
in čokolade, ker jih lahko brž
dobe in ker hitro uteše lakoto.
V tem se največkrat pregreše
ženske in dekleta, posledica tega
je pa slabo zdravje. V mleku in
sirih imamo naravne proteine,
ki so prav tako dobri kakor pro-
teini v svežem mesu. Človeku, ki
sede dela, ni priporočati preveč
mesa. Meso podpira gnitje v čre-
vesju, posebno tedaj, če je člo-
vek nagnjen k zaprtju; prav ta-
ko povečuje pa tudi nevarnost
zastrupitve. Razen tega radi po-
ležemo izkušnjava, da po jemno
preveč mesa, a prav pretirano
uživanje mesa je za zdravje ne-
varno, saj povečuje krvni prit-
isk, povzroča krčne žile in ško-
duje ledvicam.

Ne smemo pa tudi pozabiti,
da je meso sorazmerno draga
hrana in da bi denar, ki ga zanj
izdamo, mnogo bolj uporabili za
sadje in za mlečne jedi. Meso naj
zavzema le zelo omejen del člo-
veške prehrane; človek, ki mno-
go sedi, naj je meso le s skrajno
previdnostjo. V vsakem prime-
ru je pa priporočljivo, da jemo
meso le enkrat na dan, pa tudi
tedaj le v majhnih obrokih. Dva
dneva v tednu jejmo hrano brez
mesa, to bo gotovo dobro vpliva-
lo na telo.

Zapomniti si moramo, da ni-
koli ne smemo jesti med obroki.
Jesti moramo počasi in paz-
ljivo, hkrati se pa moramo do-
cela sprostiti. Med obroki pijmo
mnoogo vode. Šest kozarcev vode
na dan ni preveč. Truditi se mo-
ramo, da čreva dvakrat na dan
izpraznimo. Trebušne mišice ka-
že vsak dan krepiti s ustreza-
jočimi vajami. Naše zdravje je v
glavnem odvisno od prebavnih
organov. Ljudje, ki mnogo sede
in bi si radi ohranili dolgo ži-
vljenje v cvetočem zdravju, mo-
rajo pač paziti, da prebavni or-
gani zmerom dobro delujejo.

Nesporazum
Zdravnik: "Vaša operacija bo
znatno obogatila."
Bolnik (premeteno): "Zame
plača bolniška blagajna."

Kako živi žena na Kitajskem

Po članku v londonskem "Strand-
Magazinu"

Na Kitajskem ni tiste social-
ne srednje mere, kakršno pozna-
mo v Evropi. Socialne razlike so
zelo velike, lahko bi jih razde-
lili v štiri vrste: delavce, ali ka-
kor jih Kitajci imenujejo kuli-
je, ti so najnižji družabni sloj;
poljedelce, njih življenjski nivo
predstavlja merilo blagostanja
ali bede kitajskega naroda; da-
lje trgovce in državne uradnike,
prištevajoč med nje tudi vojaš-
tvo.

Žene delavcev in poljedelcev
Kulijeva žena skrbi za otroke
in za svoje revno gospodinjstvo,
včasih pa skupaj s možem dela
v čistilnicah, bombaza, volne ali
drugih izvoznih produktov. Ti
sušnji svojega življenja so se
menda rodili iz zato, da pač ne-
kako dosepejo do konca svoje ži-
vljenjske poti. Za seboj ne pušča-
jo nikakršnega sledu, nihče iz-
med njih ne pride nikoli v os-
predje, nihče, se nikoli ne do-
kopije do naprečnin in otroci
takih delavcev ostanejo spet sa-
mo apert delavci. Če dekleta ni-
majo priložnosti, da bi se poro-
čile, se prodajajo že od svojega
četrinajstega leta ali pa za slu-
žijo kruh kot "pevačice". Ta dru-
žabni razred je žrtev nemile usode.
Žene kulijev so skromne in
potrpežljive.

Poljedelskim ženam se godi
nekoliko bolje. Sicer ne vedo,
kaj je blagostanje ali izobilje,
vendar imajo vsaj streho nad
glavo, čeprav je le slamnata.
Med njimi naletiš na nenavadno
lepe ženske; drugače so pa po-
ljedelke nekakšna ženska po-
vprečnost.

Uradniške in trgovske žene

Od te množice nižjih slojev se
pa zelo razlikujejo žene in dekle-
ta trgovcev in uradnikov. To so
krotke, prijetne in vesele žen-
ke, vzgojene po strogih rodbin-
skih tradicijah. Na pekinških uli-
ceh ali pa po cestah velikih ki-
tajskih primorakih mest sreču-
jemo vitke, sorazmerno razvite
ženske z živo, ljubko hojo; te
ženske lahko nedvomno prište-
vamo k najlepšim na svetu. Ni-
koli nikamor ne hito in nihče jih
ne podi. Nostjo svilen, lepo u-
krojene obleke, ki se tesno pri-
legajo životu; imajo krasne vitke
noge, iz njihove pojave diha
prirojena odličnost. Jedo zmer-
no, da se ne bi zredile ali shuj-
šale. V družbi so vesele in tem-
peramentne in se znajo dobro
zabavati. Te moderne Kitajke
rade zahajajo v gledališče, prav
tako v evropske kavarne, a za-
vedajo se, da se jim kitajski
okoliš najboljše poda. Dovolj so
pametne, da se ne oblačijo v ev-
ropske obleke kakor Japonke.
Močno je pri njih razvita ljubo-
sumnost. Večkrat se tekmece celo
spoprimejo in konec je včasih
tragičen. Pogosto se zgodi,
da se dve dekleti zaradi fanta
resno ranita, ali pa celo umreta.

Kako se poroče

Ko dekle izpolni svoje petnaj-
sto leto, ji starši prično iskati
ženina. Po kitajskih zakonih za-
kona ne skieneta mož in žena,
temveč njuni starši. Za zakon

pa ni potreben pristanek neve-
ste ali ženina. Zakon je velja-
ven, če so izpolnjene tele for-
malnosti: treba je do podrobno-
sti sestaviti ustno ali pisмено
pogodbo v posredovalčevi pri-
stosti in izmenjati listini, na ka-
terih sta zapisana dan ni leto
nevestinega in ženinevega roj-
stva. Nato darujejo in spreje-
majo darove, nevesto pa pone-
sajo na nočilnici v ženinovo hi-
šo; tamkaj se mora pokloniti
slikam njegovih prednikov. Na-
vadno pri tem obredu ni zastop-
nikov cerkvene in posvetne go-
sposke.

Po kitajskih zakonih je zakon
neveljaven, če ženina prevarajo.
Ako nevestina družina prelepa-
ri ženinovo družino z namenom,
da odda hčerko s telesno hibo ali
s neozdravljivo boleznijo, lahko
potlej ponudi njeno sestro kot
nevesto. V tem primeru kaznu-
jejo pa posredovalca, ki je v ime-
nu nevestine družine sklenil po-
godbo, z 80 udarci, ženitne da-
rove mora pa nevestina družina
tako vrniti ženinivo družini.

Če mož nabije ženo v sveti je-
ži, ona nima pravice do ločitve
zakona. Če jo je pa mož nago-
varjal k prostituciji, se žena od-
malo lahko loči, četudi se še ni
začela prodajati. Ločitve so zelo
redke, če je pa do ločitve prišlo
po ženi krivdi, žena navadno te
sramote ne prenese in ni izklju-
čeno, da si žena zato vzame ži-
vljenje.

Družinsko življenje pri Kitaj-
cih je zelo bujno, toda mož ame-
pripeljati v hišo drugo ženo, ako
s prvo ni imel otrok.

Demonstracija de- lavske politične sile

Velik uspeh delavske stranke v New Yorku

Washington, D. C. — (FP) —
"Izreden napredek v prilog de-
lavstvu," so bile besede Johna
L. Lewisa, načelnika Delavske
neustrankarske lige, ko je kome-
ntiral volilne izide v ameriških
mestih. Volitve so pokazale, da
so delavci napravili velik korak
naprej v izvajanju svoje politič-
ne moči.

Lewis, ki je načelnik Odbora
za industrijsko organizacijo ka-
kor tudi lige, je dejal, da so de-
lavci v Detroitu demonstrirali
svojo politično silo v prvi veliki
preiskavi pri močno in utrjeno
politično mašino, ki je imela na
svoji strani vse časopise in je
razpolagala s ogromnim kam-
panjskim skladom. V Pittsburgu
so bile volitve triumf delav-
ske moči, največ uspehov pa
je pokazala Ameriška delavska
stranka v New Yorku, katere je
prejela pol milijona glasov, 200-
000 več kakor pri novembrskih
volitvah v preteklem letu.

E. L. Oliver, podpredsednik
Delavske neustrankarske lige, je
dejal, da so že sestavljeni načrti
glede ustanovitve močnih delav-
skih političnih mašin v vseh drž-
avah. Te bodo obratovale z vsi
paro pri kongresnih volitvah v
prihodnjem letu.

V Indijani je bila ustanovljena
podružnica lige na seji, katere
so se udeležili reprezentantje 200
strokovnih unij. V Californiji
se je Ljudska legislativna konfe-
renca, zelo aktivna in dobro or-
ganizirana grupa, izrekla za spre-
menitev imena in tako postala
podružnica Delavske neustrankar-
ske lige. Ta bo imela konvencijo
v San Franciscu v decembru, na
kateri bo izdelan program glede
bodočih aktivnosti.

Commonwealth federacija v
Washingtonu se bo združila s
podružnico Delavske neustrankar-
ske lige. Enote lige bodo usta-
novljene v vseh državah. Zdaj
ima liga postojanke v dvajsetih
državah.

Ob času kongresnih volitev bo
liga predstavljala trdne bloke
delavskih glasov, s katerimi bo
moral računati vsak kandidat, ki
bo skušal priti v javni urad.

Ameriška
"Tukaj počiva John Smith,"
lahko čitaš na nekem ameri-
škem nagrobnem spomeniku.
"Hotel je z vžgalico pogledati,
ali je še kaj bencina v rezervoar-
ju. Bilo ga je še nekaj notri."

Nathan Straus, direktor fede-
ralnega stanovanjskega odbora
v New Yorku.

Kongresnik apelira na delavstvo za vojni amendment

Washington. — Demokratični
kongresnik Louis Ludlow iz
Indiane se je obrnil na vse de-
lavstvo v apelom, naj mu po-
maga v kampanji za sprejetje
novega ustavnega amendmanta,
ki določa ljudsko glasovanje o
vsaiki napovedi vojne razen v
primeru invazije. "Delavstvo
Amerike je potencialna topov-
ska hrana in brez njega bi ne
moglo biti nobene vojne. Kad-
dar majhna skupina v Washing-
tonu odloči, da je prišel čas za
bojevanje v tuji vojni, so delav-
ci enostavno konskribirani in
regimentirani za vojevanje in
poslani v tujino. Pri odločanju
nimajo nobene besede niti ne
njih svojci," pravi kongresnik
Ludlow. On apelira na delavce,
naj pritisejo na kongresnike in
senatorje za sprejetje novega
antivojnega amendmanta, po
katerem bi vlada ne mogla prej
napovedati vojne, dokler od
ljudstva ne dobi izrecnega man-
data.

Avtni magnat hvalil poklicne unije

Boston, Mass. — William S.
Knudsen, direktor General Mo-
tors Corp., je v svojem govoru
na seji Associated Industries of
Massachusetts pohvalil poklicni
unijonizem organizacij Ameriške
delavske federacije in obsodil in-
dustrijski unijonizem odbora
CIO. Iz njegovih izjavanj je bi-
lo razumeti, da hoče izkoristiti
razkol v delavskem gibanju. O-
menil je stavko v tovarnah nje-
gove korporacije in izjavil, da
je moral podpisati pogodbo z
unijo združenih avtnih delavcev
vsled pritiska s strani federalne
vlade. To se je zgodilo proti nje-
ni volji. Knudsenov govor je bil
značilen vsled pogajanj z avtno
unijo glede obnovitve pogodbe.
On je zdaj nedirektno pozval A-
meriško delavsko federacijo, naj
ustanovi konkurenčno unijo v
avtni industriji. Omenil je tudi
Wagnerjev zakon, čigar glavni
namen je preprečitev stavk. Če
ne bo izpolnil tega namena, ga
bo treba amandirati v interesu
miru v industrijah.

Ali ste naročeni na dnev-
nik "Prosveto"? Podprajte
svoj list!

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike,
knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem,
slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO
S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA
V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unikalo delo prve vrste
Pišite po informacije na naslov:
S.N.P.J. PRINTERY
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.
Tam se dobe na željo tudi vsa ustnena pojasnila

Narkoza z elektriko

Poskusi prof. Jakovljeva, ki ima-
jo najbrže bodočnost
V nekem leningrajskem zdrav-
niškem društvu so poročali o ek-
sperimentih prof. Jakovljeva, da
bi dosegel operacije brez bolečin,
ne da bi uporabljal narkozo in
dosedanje načine lokalne aneste-
zije. Zobozdravniki so poročali,
da uporabljajo novo metodo
prof. Jakovljeva za zdravljenje
zob in izdiranje, prav tako so po-
ročali tudi razni leningrajski in
moskovski kirurgi o svojih izku-
šnjah.

O podrobnostih novega postop-
ka pri tem niso govorili, glavni
poročevalec je podčrtaval le to,
da gre za blažnji učinek elek-
tričnega toka, za postopek, ki za-
hleva sicer nekaj previdnosti, a
ima razne prednosti pred vso-
mi drugimi postopki zoper bo-
lečine. Neobčutljivost pasu, ki
naj se obravnava, se prične, čim
začne učinkovati električni tok
ter preneha v trenutku, ko se
tok izklopi. Velika prednost je
tudi to, da izostanejo vse nepri-
jetne posledice. Čim se tok iz-
ključi, dobe živi sopot svojo nor-
malno občutljivost. Seveda pa
je s tem zvezan tudi nedostatek,
da bolečine zavoljo ran nastopijo
a polno moči takoj, čim prene-
ha delovati električni tok. Tre-
ba je pacientu potem dati dru-
gih pripomočkov, ki bolečine bla-
žijo.

Nad vse ugodne rezultate pa
so imeli po poročilu neke lenin-
grajske porodničnice s metodo
prof. Jakovljeva pri porodih. Ti
so potekali lahko in popolnoma
brez bolečin, ne da bi nastopila
tista pasivnost telesa, ki jo opa-
zujejo včasih pri narkosi in ki
obstoja v tem, da organizem po-
rodnišce pri porodu ne sodeluje.
Tudi moskovski ginekologi so iz-
javili, da so imeli v novim na-
činom dobre izkušnje. Navleto
temu je prof. Jakovljev ob koncu
sam poudarjal, da je treba nje-
govemu postopku še natančne
preiskuvanje in izpopolnitve, pre-
den ga bo mogoče proglasiti za
uspešnega.

Kompanija pri- znala unijo CIO

Cincinnati, O. — American
Can Co. je priznala unijo CIO in
sklenila pogodbo z njo. Unija je
bila priznana kot predstavnica
vseh delavcev v tovarni pri ko-
lektivnih pogajanjih. Pogodba
določa zvišanje plače 10 odstot-
kov in skrajšanje delovnih ur.

KJE SE NAHAJATA

Frank in Tone Tomšič, doma iz Bata
št. 78 na Notranjem, po domače
Korčakovci. Pred več leti bivala sta
nekje v Coloradu. Stvar je zelo re-
zna, gre so za vreditev njihovega im-
etja v domovini. Če se v kratkem ne
priglasita, bo prelo vas v roke Laški
državi. Ako bi slučajno tega oglaš-
evanja ne čitala, tedaj prosim rolaže
če kdo kaj ve o njih, da mi to oporo-
čite, zakar hom zelo hvaležen in pri-
pravljen sem vas stroške povrniti.
Moj naslov je: John Nemec c. o. Mar-
tin Slivc, Fayette St., Rd. 2, Belle
Vernon, Pa. (Adv.)

Najzanimivejše dnevnice delav-
ske vesti so v dnevniku "Prosveto-
li." Ali jih čitate vsak dan?

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opicijom—Pisatelj Vladimir Levčič

Omeniti je treba, da mu je Grušenka takrat prikrila poslednje vrstice pisma, ki so nekoliko bolj določno govorile o povratku. Mimo tega se je Mitjenka potlej spominjal, da je opazil tudi na obrazu Grušenke same nekakšno ponosno, nehotno preziranje do te poslanice iz Sibirije. Od tistih dob ni Grušenka Mitjenki ničesar več povedala o svojih nadaljnjih stikih s tem novim tekmečem. Tako je po malem kar čisto pozabil na oficirja. Misli je samo na to, da je, kakorkoli se obrne ta stvar in kakršenkoli bo njen izid, njegov bližajoči se končni spopad s Fjodorom Pavlovičem pred durmi in se bo odločil preje od vsega ostalega.

Z zamirajočo dušo je vsako minuto čakal Grušenke odločitve, trdno verujoč, da pride ta odločitev kar iznenada, v trenutnem navdahnjenju. "Vzeml me," mu poreče zdajci, "tvoja sem na veke," in vse bo končano: pograbi jo in jo odpelje še tisti mah na konec sveta. O, takoj jo odpelje, kar najdelj, kar najdelj proč, in če že ne na konec sveta, pa vsaj nekam na konec Rusije; oženi se z njo in se naseli z njo pod drugim imenom, tako da ne bo živa duša vedela za njiju, ne tu ne tam ne drugod. Tedaj, o tedaj se takoj začne čisto novo življenje. O tem drugem, prenovljenem in zdaj pač gotovo, prav gotovo "krepotnem" življenju je v neprestani zamaknenosti premišljeval. Koprnel je po tem vstajenju in prenovljenju. Gnušana mlakuza, ki se je bil svojevoljno pogreznil vanjo, ga je že preveč dušila in kakor zelo mnogo ljudi v takem položaju, se je še najbolj zanašal na premeno kraja: samo da ne bi bilo teh ljudi, da ne bi bilo teh okoliščin, da bi odletel iz tega prekletega kraja — in vse se bo prerodilo, vse pojde po novem tiru! Evo, v to je verjel in po tem je koprnel v svoji muki.

A to je bilo samo za primer prve, srečne rešitve vprašanja. Bila je tudi druga rešitev, predstavljala si je tudi drugi izid, a ta je bil strašen. Ona mu zdajci poreče: "Hodi z Bogom, pravkar sem se domenila s Fjodorom Pavlovičem; vzamem ga, tebe pa več ne potrebujem" — in tedaj . . . da, tedaj . . . Sicer pa Mitja ni vedel, kaj bo tedaj, do najzadnje ure ne, v tem pogledu ga je treba opravičiti. Določnih namenov ni imel, zločina ni nameraval. Le sledil je, vohunil in se mučil, a pripravljal se je samo na prvi, srečni izid svoje usode. Vsako drugo misel je celo podil od sebe. A tu se je že pričnala čisto druga muka; povsem nova in postranska, toda enako usodna in nerazrešna okolnost je vstajala pred njim.

Namreč, če mu ona poreče: "Tvoja sem, odpelj me!" — kako naj jo tedaj odpelje? Kje ima sredstva za to, kje denar? Ob tistem času so mu bili kakor nalašč usahnili vsi dohodki iz odplačil Fjodora Pavloviča, ki jih je dobival toliko let. Gotovo da, Grušenka je imela denar, toda v Mitji se je v tem pogledu zdajci oglašil strašen ponos; hotel jo je odvesti sam in začeti z njo novo življenje na svoje stroške, ne pa na njene; že misel na to mu je bila do muke zoprna. O tem dejstvu tukaj ne bom obširno govoril, ne bom ga analiziral, samo omenim ga: takšno je bilo njegovo duševno stanje v tistem trenutku. Vse to je morda poaredno in

tako rekoč nezavedoma izviralo celo iz tajnih muk njegove vesti zaradi denarja, ki si ga je bil nepošteno prilažil. "Pred eno sem podlež in pred drugo bi se zdel istotako podlež," je mislil takrat, kakor je pozneje sam priznal; "saj Grušenka sama ne bo marala takega podleža, ako zve." Kje naj tedaj vzame sredstva, odkod naj dobi ta usodni denar? Če ne, pa propade vse; ničesar ne bo, "samo zato, ker ni bilo dovolj denarja, o aramota!"

Poseči moram naprej; prav to je tisto, da je morda vendarle vedel, kje bi lahko dobil denar — da je nemara celo vedel, kje leži. Podrobneje ne povem o tem ničesar, saj se bo kasneje vse pojasnilo; toda glejte, v čem je bila zanj glavna nesreča, to hočem povedati, čeprav nejasno: da vzame ta sredstva, ki so ležala nekje, in da si pridobi pravico do njih, je bilo treba preje vrniti Katerini Ivanovni tri tisoč rubljev, "zakaj drugače sem žepni tat," je sklenil Mitja sam pri sebi, "lopov bi bil in novega življenja nočem začeti kot lopov." Zato se je namenil, da prevrne ves svet, če ne pojde drugače, da pa vsekakor najprej vrne Katerini Ivanovni teh tri tisoč rubljev, naj stane kar hoče.

Odločilni proces tega sklepa se je izvršil v njem tako rekoč v najzadnjih urah njegovega življenja, to je, že po poslednjem svidenju z Aljošo, pred dvema dneva, zvečer na cesti, potem, ko je bila Grušenka razžalila Katerino Ivanovno in Mitja žul Aljoševo povest o tem in nato priznal, da je podlež, ter mu naročil, naj to sporoči Katerini Ivanovni, "če ji bo zato le kolikaj odleglo."

Takrat pa, tisto noč, ko sta se bila razstala z bratom, je v svoji beznosti začutil, da je celo boljše, če "nekoga ubije in oropa, samo da vrne Katji dolg." Rajši naj bom pred onim, ki ga ubijem in oropam, in pred vsami ljudmi morilec in tat in naj grem v Sibirijo, nego da bi imela Katja pravico reči, da sem se ji izneveril in ji ukradel denar in za njen denar pobegnul z Grušenko, da začnem krepotno življenje! Tega ne morem!" Tako si je rekel Mitja, škripaje z zobmi; da, časih si je res lahko predstavljal, da se bo stvar končala z vnetjem možganov. A doslej se je še boril . . .

Cudna stvar: zdelo bi se, da mu sprito takega sklepa ni ostalo mimo obupa nič drugega več; zakaj odkod naj mahoma vzame toliko denarja, in še tak siromak kakor on? A med tem se je ves čas do konca nadejal, da dobi teh tri tisoč rubljev, da pridejo, da prilete k njemu sami od sebe, kakorkoli, čeprav z neba. A baš takko je z ljudmi, ki z Dmitrijem Fjodorovičem vred vse svoje življenje ne umejo drugega kakor jalevo tratiti in razsipati podedovani denar, o tem, kako se denar pridobiva, pa nimajo niti pojma.

Najbolj fantastična vihra se je vzdignila v njegovi glavi takoj po tem, ko se je predvčerajšnjim razstal z Aljošo, in mu je zmedla vse misli. Tako se je zgodilo, da je prišel z najbolj brezumnim korakom. Da, nemara se vidiijo takim ljudem v takih položajih baš najbolj nemo goča in fantastična podjetja najlažje možna.

(Dalje prihajajo.)

Dvojna doza

Mlada služkinja se je tresla od mraza in razburjenja, ko se je ustavila v pozni nočni uri z receptom pred lekarno. Nervozno je pritisnila na gumb za zvono. Kmalu se je nekaj zasvetilo. Okence se je odprlo, pri njem se je pojavil obraz magistra, ki je iztegnil roko po receptu. Nato je magister vprašal služkinjo, če želi stopiti pod streho. Dekle je odvrnilo:

"Hvala lepa. Rajši ostanem zunaj, samo prosim, da mi čimprej pripravite zdravilo. Gospodu, ki me pošilja k vam, je zelo slabo . . ."

Magister je zaprl okence in izginil z naročilom v lekarno, da pripravi zdravilo.

V laboratoriju pa so mu oči nehotne obstale pri imenu, ki je stalo na vrhu recepta. "Za Ludovika Mareka" se je glasil zdravnikov pripis. Ta Ludovik Marek je bil magistrov smrtni sovražnik . . . Moč, ki je uničila njegovo srečo in življenje. Oželen se je namreč z deklico, v kateri je častil magister svojo prvo ljubezen . . .

Kakor da se mu je zatemnilo pred očmi, je magister izpustil recept iz rok in se sesedel na stol. Že davno obledeli spomini iz mladih let so se mu živo obudili.

Ana mu je bila v začetku zvesta, Mareku pa se je posrečilo, da jo je s spletkami in vabami odtujil njemu in jo pridobil na svojo stran. Po poroki z Ano je napravil Marek, ki je bil velik stremuh, kariero. Tasi mu je izplačal veliko doto, ki je pomnila začetek blaginje. Magister, njegov tekmeč, pa je ostal samec, odvisen od tujih gospodarjev. Ana je bila edina žena, ki jo je ljubil na svetu. Zaradi nje se je odpovedal drugim priložnostim, ki so se mu ponujale. Zato je bil Marek edini človek na svetu, ki ga je magister smrtno sovražil . . .

Na receptu je bila zapisana doza morfija. Magistra je ob pogledu na dozo spreletela mršavica. Ušoda mu je takorekoč sama od sebe ponudila priliko za maščevanje. Kaj storiti? Dovolj je, da napravi dvojno dozo, pa bo po njem! En zločinec na svetu bo manj. Osveta se je videla magistru upravičeno. Njemu se ne bo nič zgodilo — kvečjemu ga bodo odpustili iz službe. Saj se večkrat pri-meri, da magister ponoči napravi napako, ker je zaspan. S to potezo bi osvobodil Ano, ki bi ga mogoče še vzela za moža. Hm, ta žrtve bi bila vredna po-

George Meany, predsednik Newyorške delavske federacije.

akusa! A kaj žrtve! Marek je itak hudo bolan. Nihče ne bo mislil na preleakavo, nihče ne bo izvedel, kaj je bil prav za prav vzrok njegove smrti . . .

Služkinja je nemirno stopicala pred lekarno sem in tja in je kakor v opomin še enkrat pozvonila pri okencu. Zdelo se ji je, da se magister v lekarni zelo dolgo muči. Milostiva pa ji je naročila, naj se požuri, kajti gospod je imel hud napad.

Magister je šinil pokonci kakor da se je zdrnil iz težkih sanj. Moral je že urediti stvar z receptom. Tedaj dvojna doza morfija za Mareka . . . Tako ga je priganjal notranji glas maščevalca. Dvojna doza morfija za Mareka . . . Tako je narekovalo v magistrtovi glavi. In roke so mehanično izvrševale to, kar so jim nalagali možgani. Magistru je bilo, kakor da se ne zaveda, kaj dela. Ni vedel, če je odmeril samo naznačeno ali dvojno dozo morfija za nočnega bolnika. S tresočimi rokami je stresel prašek v škatlico, stopil k oknu ter izročil proti plačilu vse skupaj kakajoči služkinji.

Dekle je vzela zdaj pot pod noge, odhitela je proti domu, kolikor so ji dovoljevale moči. Magister pa je za njo še enkrat odprl okence, strmel nekaj časa za odhajajočo in se naposled zazrl proti nerazsvetljenim oknom visokih poslopij v sosesstvu. Tam daleč na koncu ulice se je nekaj svetilkalo — to so bila gotovo okna njegovega sovržnika, moža, ki mu je ukradel življenjsko srečo. Vzdihnil je, kakor bi hotel reči: "Tam gori prebivata onadva." Potem se je ozrl v polno luno, ki je s svojo svetlobo zastirala zvezde

NAROCITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 na eno leto naročnina. Ker pa člani že plačajo pri ascensu \$1.50 na teden, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Ciceru in Chicago je \$7.50
1 teden in 4.00	1 teden in 6.00
2 tedna in 7.50	2 tedna in 9.00
3 tedna in 11.00	3 tedna in 13.50
4 tedna in 14.50	4 tedna in 17.50
5 tednov in 18.50	5 tednov in 21.50
Za Evropo je \$9.00	

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnimo:—Vselej kakor hitro kakor ta članov prenosa biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list teden, bodo moral tisti član in dotične družine, ki je tako skupaj naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

Priložite polnjam naročnino na list Prosveto vsoto \$

Ime Čl. družina št.

Naslov

Ustavite teden in ga priložite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) Čl. družina št.

3) Čl. družina št.

4) Čl. družina št.

5) Čl. družina št.

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik

na nebu. Zmrazilo ga je, da je moral zapreti okence in oditi v svoj kotiček, kjer je presedel ob nočeh, ko je imel službo.

Zeblo ga je, zdelo se mu je celo, da ga obhaja nekakšna slabost. "Zdaj je služkinja pač že prišla domov," si je dejal . . . Hm . . . In zdaj mu Ana pripravlja prašek . . . Marek bo jutri mrtev. Kaj, če bi zdajle poklical v telefonu Marekovo številko in posvaril Marekovo ženo? Nemara bi mu še lahko pomagal. A čemu to! Pes naj okusi njegovo moč! . . .

Magister si je prižgal cigareto in se sprejel po laboratoriju. Čas mu je mineval silno leno. Ko bi se vsaj že zdanilo! Kakor slobni demoni so stekle- nica iztegovala svoje vratove na policah. Ko so ga ob sedmih zjutraj zamenjali v službi, je bil kakor umrli.

"Za božjo voljo, kaj pa vam je?" ga je vprašala magistra, ki je stopila v lekarno. "Saj ste bledeli kakor mrlič! Odidite hitro domov k počitku!"

Toda magister ni šel domov. Taval je po mestnih ulicah kakor da ima zlobne privide.

Kadar je srečal stražnika, pospešil korake, kadar je stopil mimo telefonske govornice, napravil velik ovinek, da ne morez dvigniti slušalke. Taj neznana moč ga je vlekla k telefonu. Slednjič je stopil v ce- eo, pozvonil in poklical pisar- podjetja Ludovika Mareka.

Zenski glas mu je odvrnil, ne more govoriti s šefom po- jetja, kajti pravkar so dobili uradu obvestilo, da je Ludov Marek ponoči umrl. Na vpra- šanje, kdo kliče, se magister odzval. Obesil je slušalko zo- na ključiko in stopil na ce- ter korak iz ulice v ulico. Še- čeval je polno ljudi, med njimi tudi svoje znanke, ki jih pa poznal. Z mrkim obrazom taval po cestah in zdelo se je, da je tujec v tem kraju, ki se je rodil, kjer je rasel in k- je služil skorjo kruha.

Tako je pritaloval do strašni- Prijelo ga je, da si je re- "Noter bom stopil in poved- kaj sem napravil . . ." Toda je bilo v njem nekaj moč- upora. "Ne, ne bom storil- ga!" si je zatem dejal odloč- saj vendar ne vem, če je Mar- živ ali mrtev . . . In tudi če- kaj prišlo . . . Zmotil sem se- doziranju praška, pa je!"

Obupan je stopil dalje in opazil ni, da je že minilo po- dne. Potem si je rekel: "Mo- stanodajalcem, se bo mogo- ždelo sumljivo, da me opoli- ni bilo k obedu." Kljub temu si ni upal oditi v stanovan- Zdelo se mu je prepozno. Ob- znano čustvo ga je obilo, ob- tek strahu, groze, odgovornos- te je zbudil v njegovih prsih.

Ko se je večerilo, se je pri- bližal mostu velike reke, ki- tekla skozi mesto in ga delila- dve polovici. Bil je tako m- den, da ni mogel razčistiti n- bene misli in priti na jasno, k- se prav za prav dogaja z njim- Ko je stopal čez most, so mu o- nenehoma uhajale tja doli k v- di, ki je mrzlo tekla v širo- strugi. Bilo mu je, kakor d- mora pasti z goreče, vrtče- krogle v hlad in nič. Naprav- je kretnjo — in štrbunkal- vodo. Leni so se valje vodi- mase za ciljem, v valovih je o- seval medli večerni soj mestn- svetilki.

Naslednji dan so listi por- čali, da je izvršil magister et- največjih lekarn v mestu sam- mor iz neznanega vzroka. L- dovik Marek pa je izdihnil do- še preden je prinesla služkin- smrtonosno: uspavilo iz lekarn- Gospa Ana je bila vdova in- ostala sama . . .

Ali ste še naročili Prosveto- Mladinski list svojemu prijatel- ali sorodniku v domovino? To- edini dar trajne vrednosti, ki- za mal denar lahko poljete sve- tem v domovino.

Prizor iz sanj

(Slika v enem dejanju)

Nastopijo:

Zarnik	Zofka
Prošel	Vera
Jedkič	Ožepok
Živnik	Podžig
Mladen	Komar
Jana	Goslar

Ivan Cankar

Gregorčič

Baraga

Kraj: Kos parka namenjenega za kulturni vrt, ki pa še ni dodelan. Na raznih mestih parcele stoje podstavki spomenikov narodovih mož. Pod mladim drevjem leže v večjem ali manjšem neredu granitne in cementne ploakve.

Čas: Polnočni, a v sanjah je prene-šen v pozno poletno popoldne leta 1937.

JANA (visoka, še mlada ženska, oblečena v lahno poletno obleko, a širokim, belim slamnikom na glavi, prihaja iz pokrajine sanj v ozadiju na levi in je videti zasanjana. Ko stopi v dnevno svetlobo, se pa mahoma razživi in gleda pozornostno okrog sebe). Kulturni vrt! Naši možje! Naš Cankar!— (Koraka v smeri proti Cankarjevi sohi, ki se nenadno zgane, kakor da bi ozve- la. Jana stopi v hipu presenečenosti korak nazaj, potem pa se veselo zame- je). Well, I'll be—, no, oprostite, gos- pod Cankar, v Ameriki smo navajeni, da se poslužujemo tujega jezika tudi, kadar ni ravno potrebno . . . hotela sem reči, da me strašno veselijo vsa ta- kole na lepem najti tu živga namesto sonostega. Stopite dol, greva kam v- eneco, da se kaj pogovoriva.

CANKAR (skoči s podstavka, si otre- sa prah, ki se je nabral na njem od- zadnjega delja). Prav rad, prav rad,

jaz se nisem družbe prijaznih mladih žensk nikoli branil, razen če so bile preputkastih možganov; tega nisem prenesel pri nobenem spolu.

JANA (stopa čisto počasi proti ko- šatemu drevescu strelja stran). To je razvidno iz vaših del, a kljub temu so vas spravili na podstavek baš te sorte ljudje. Rada bi vedela, kako se počutite po vsej komediji, ki so jo igrali okrog vaše intelektualne osebnosti?

JANA. Jaz sem Jana Robida, de- lavka-poetka.

CANKAR (sumljivo meri njeno pe- stro opravo in klobuk). Delavka-po- etka. Zanimivo. O čem pa gojete?

JANA. O življenju, v katerem kro- žim. O čem drugem naj bi človek pel?

Cankar. (spet motri njen klobuk). Poznal sem gospe in gospodične, ki so pe- le in pisale o domorodcu in narodu, pa niso videli v resnici niti preko krajev svojih svetlih slamnikov, kaj- šele, da bi videli in poznale narod kakorkoli! (Stopi dalje s trdim korakom, očitno zadovoljen s svojim krepkim včlupcem).

JANA (mirno). Kratkovidnost je pač temelj vsake ozkosti . . . široko- odprt pogled pa včasih zajame daljave, ki leže za mejami dvomljivosti. In če jim sledi, se odpirajo in razprostirajo pred očmi vedno nove daljave. Če za- tistane oko v razmišljanju, da bi pojml- daljave in globine, zaplešejo v zibajoči- se mrčnosti labirinti, iz katerih ni iz- hoda. Same črne sence vidi notranje oko vsepovsod . . . in naj stopi do- tega ali onega praga, povsod se pred- pričakujočim in hrepenečim pogledom

zaloputnejo v obraz vrata, ki bi vodila k resnični solnčni luči, ki vabi v dalja- ve. (Umolkne, čez hip pa se zameje). Pa to so le notranje črne misli, gospod Cankar. . . Na zunaj smo res legavi in veseli, kakor mladež na izletu, zakaj drugače bi bilo življenje pretrpko.

OBA (dospeta do drevesa in sedeta vrh treh plošev, ki so zložene pod dre- vesom).

CANKAR (pogleda natančneje v ob- raz svoji spremeljevalki). Tako. Zda- jž se razumem. Francka . . . Fanny . . . Tinica . . . Metka . . . Mimi . . . Marenka . . . Marica, Novlja- nova mati . . . Stefi . . . cule in pisana krila . . . klanci, ki se širijo pred očmi, pa naj se nameri korak ka- morkoli. Beli slamniki na Dunaju, posvaljkane rože pod kolemi, ranjene in strte, kakor pljuča šivilj in deklet iz tovarn. Iskri belci . . . gospoda v vozeh. Hal klanec se vzpenja čez morja . . . dunajska parada vozi po- cvetju daljnih kontinentov. Hil cin, cin, cin! . . . Stefi v beli obleki in širokem slamniku, z belimi trakovi, po- bira ranjeno cvetje, mu izmiva boleči- ne, ki jih je pustil za seboj beli korali! —Ne, nobene razlike ni. Počutim se, kakor da bi bil na Dunaju ali v Ljub- ljani. (Sklene roke, nasloni kolence na kolena in se globoko zamisli).

JANA (priluhuje). Zdi se mi, ka- kor da se je ustavljal avto in se bližajo glasovi.

CANKAR (se ne zgane, ostane v za- mišljeni pozi). Tega sem navajen. Iz radovednosti in dolgočasje prihajajo in- zija jo v nas na podstavkih; prav vesel sem, da sem stopil z vami . . . da bi naju le ne našli.

OBA (molčita in gledata v smer, od- kod prihajajo glasovi, se bližajo po- stave. Cankar se ozre po prihajajo- čih, kakor bi bil nejevoljen, ker motijo njegov ne pričakovani popoldanski se-

stane, nato skloni glavo v tihi zamiš- ljenosti, da je obraz skoro skrit v sklo- nu).

JANA. Gospod Cankar, želeli ste, da bi naju ne našli, a kaj vidim! Ko- legi so—sami marljivi delavci z njive kulture in napredka. To snidenje vam bo ugajalo, verjemite mi! (Radostno skoči pokoncu in hiti prihajajočim na- proti).

PRIHAJAJOČI (Prošel, Živnik, Jed- kič, Mladen, Vera, Zofka, takoj spo- znajo Jano, ji mahajo v pozdrav).

JANA (jim proži obe roki v po- zdrav). Pozdravljeni! Kdo bi si bil mislil, da se srečamo baš tu!

PROŠEL (ji stiska desnico). Sreča- nje s teboj je redka dogodivščina—kaj pa se držiš tako stran od vseh? To ni zdravo za razvite talenta. Priti mo- rač bližje nas, drugače se boš docela oddaljila od nas in našega življenja.

JANA (se nasmeje, a ne reče nič).

ŽIVNIK. Kaj bi se likali drug pred drugim, ko pa sami pri sebi vemo, da nam je prav, da je daleč . . . čim- dalj tem bolje . . . zakaj robdije- trnje nam ne ugaja. Imaš prav, Ro- bida, le ostani daleč od nas. (Otrese pepel raz avlačice in se zagleda v da- ljšavo).

CANKAR (postane nenadno pozo- ren . . . Ogleduje si skupino, ki stoji- nekaj korakov pred njim, a ga ne opa- zi. Zabruna sam pri sebi). Nekoliko zanimivejša družba kot sicer; popo- dan utede postati še izredno zanimiv in kratkočasen).

JEDKIČ (pogleda po skupini okoli- sebe). No, kaj smo prišli, da zabav- ljamo ali da si ogledamo prostor?

ZOFKA. Pravilno! Najprej obisk in ogled "svetinj," potem pa, če se nam bo zdelo tako, malo medsebojnega kri- tikovanja. (Čvrsto stopi proti prvemu- postavku v bližini. Se zavzame). Saj so vendar pisali in govorili, da so